



Ikke-uddannelsesparate



Frafaldstruede



Kriminalitetstruede

Inspirationskatalog
Unge mænd med ikke-vestlig baggrund
- på vej mod uddannelse og job



Førord

Danmark er et uddannelsessamfund – alligevel får mere end hver tredje unge mand med ikke-vestlig baggrund ingen uddannelse.

Og selvom de går i gang med en erhvervsuddannelse, er risikoen for at de falder fra, større end for andre grupper. Det betyder, at unge mænd med ikke-vestlig baggrund har en lavere beskæftigelsesfrekvens end den øvrige befolkning.

Hvad skyldes denne forskel – og hvad kan der gøres? Unge mænd med ikke-vestlig baggrund har nogle af de samme udfordringer som andre unge, men derudover har de også udfordringer, som hænger sammen med deres baggrund.

Inspirationskataloget giver konkrete bud på, hvad der kan gøre en forskel, når det handler om at få ikke-uddannelsesparate unge mænd med ikke-vestlig baggrund i uddannelse eller job.

Kataloget er en inspiration til dig, som arbejder med at give unge mænd med ikke-vestlig baggrund en fast tilknytning til arbejdsmarkedet – gennem ordinær uddannelse eller job.

Kataloget anbefales samtidig som inspiration til ledelsesniveau og kommunernes politiske niveau.

Bag inspirationskataloget står SEBI, Specialfunktionen for ligestilling og Den Nationale Ungeenhed. Hensigten er at udvikle indsatsen for unge mænd med ikke-vestlig baggrund for at øge deres uddannelsesparathed, uddannelsesniveau og beskæftigelsesgrad.

Marselisborg – Center for Udvikling, Kompetence og Viden har udarbejdet kataloget på baggrund af en desk research og to workshops, hvor 26 praktikere og videnspersoner med indgående kendskab til målgruppen har bidraget til at udpege og beskrive virkningsfulde indsatser for unge mænd med ikke-vestlig baggrund.

Tak til alle praktikere og videnspersoner, som har bidraget til inspirationskataloget.

God læselyst

Kataloget er en del af projektet "Virkningsfulde job- og uddannelsesrettede indsatser for unge mænd med ikke-vestlig baggrund". Projektets styregruppe består af:



Indhold

Baggrund	7
Tre målgrupper	9

Vejen til uddannelse og job	43
Hvordan er inspirationskataloget blevet til?	47

Ikke-uddannelsesparate unge mænd

Indledning	10-11
Karakteristik	12-13
Fokuspunkter og anbefalinger	14-21

Frafaldstruede unge mænd

Indledning	22-23
Karakteristik	24-25
Fokuspunkter og anbefalinger	26-31

Kriminalitetstruede unge mænd

Indledning	32-33
Karakteristik	34-35
Fokuspunkter og anbefalinger	36-41

Baggrund

I dette katalog kan du finde inspiration til arbejdet med unge mænd med ikke-vestlig baggrund,¹ der har brug for en særlig indsats for at komme i uddannelse og beskæftigelse.

1) Vestlige lande omfatter Norden, EU-lande samt Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Ikke-vestlige lande omfatter alle øvrige lande. (Kilde: Danmarks Statistik)

2) Danmarks Statistik (2010): Indvandrere i Danmark 2010. Danmarks statistik (p.119)

3) Danmarks Statistik (2010)

4) Danmarks Statistik (2010): Indvandrere i Danmark 2010. Danmarks statistik (p.119)

5) Danmarks Statistik (2010): Indvandrere i Danmark 2010. Danmarks statistik (p.127)

Nyere undersøgelser viser, at:

- 42% af unge mænd med ikke-vestlig baggrund har grundskolen som den højeste fuldførte uddannelse. (18% for unge mænd med dansk baggrund)²
- 21% af de 30-årige mænd med ikke-vestlig baggrund havde i 2009 en erhvervsfaglig uddannelse som deres højeste fuldførte uddannelse. Det samme var tilfældet for 40% af mænd med dansk baggrund.³
- Mens unge danske mænd i 2010 havde en beskæftigelsesfrekvens på 64%, var kun 52% af de unge mænd med ikke-vestlig baggrund i beskæftigelse⁴
- 38% af de 18-29-årige ikke-vestlige kvindelige efterkommere er under uddannelse, mens det kun gælder 29% af de mandlige⁵

Tallene vidner om, at der er et stort uudnyttet potentiale. For at udnytte dette potentiale er der brug for at sætte fokus på, hvilke veje og løsninger, der bidrager positivt til i højere grad at inkludere de unge mænd med ikke-vestlig baggrund i det danske uddannelsessystem og på arbejdsmarkedet.

Du kan læse mere om, hvordan inspirationskataloget er blevet til på s. 47

Citater

Inspirationskataloget indeholder en række citater fra de praktikere og videnspersoner, der har bidraget med deres erfaringer med hvad, der virker i indsatsen for unge mænd med ikke-vestlig baggrund. Citaterne er anonymiseret. Dog fremgår det under hvert citat, om videnspersonen udtaler sig som repræsentant for et jobcenter, for UU-vejledningen, for et projekt eller for en uddannelsesinstitution.

Katalogets anvendelse

De fleste videnspersoner, der har bidraget til kataloget, arbejder til daglig med unge af både dansk og ikke-dansk oprindelse. Nogle af de erfaringer, der præsenteres i kataloget, er derfor hentet fra arbejdet med en bredere målgruppe end unge mænd med ikke-vestlig baggrund og kan ligeledes anvendes i arbejdet med en bredere målgruppe.

Ikke-uddannelsesparate

Mangelfulde faglige kompetencer

- Forlader ofte folkeskolen uden afgangsprøve i et eller flere fag eller med dårlige karakterer
- Nogle har modtaget specialundervisning
- Nogle er kommet til Danmark i teenageårene og har kun i begrænset omfang gået i skole i hjemlandet

Unuanceret dansk sprog

- Taler et forståeligt hverdagsdansk, men har et mangelfuldt ordforråd
- Nogle går i sprogskole

Social baggrund

- Kommer fra en familie, hvor der ikke er tradition for uddannelse
- Har ikke kunnet få hjælp til lektier derhjemme
- Kommer typisk fra hjem, hvor der ikke bliver talt dansk

Manglende job- og uddannelsesrelevant netværk

- Finder status og identitet i omgangskredsen ved at tage afstand fra skolen
- Deltager ikke i det organiserede foreningsliv
- Har sjældent et fritidsjob

Manglende viden om uddannelses- og jobmuligheder

- Kender kun jobtyper, de hører om i deres netværk
- Kender ikke mulighederne for praktisk orienterede uddannelser

Frafaldstruede

Bestået folkeskolens afgangseksamen

- Har bestået folkeskolens afgangseksamen
- De fleste har klaret sig udmærket i matematik, men har haft store problemer i fag som dansk og historie
- Nogle har oplevet mange nederlag

Ønske om uddannelse

- De unge ved godt, at uddannelse er et væsentligt skridt på vejen til job
- Ønsker en tilværelse med god økonomi og fast arbejde

Godt hverdagsdansk

- Taler godt dansk og klarer sig middelgodt skriftligt
- Har et begrænset kendskab til fagspecifikke begreber

Usikker forældreopbakning

- Forældrene har store og nogle gange urealistiske forventninger til de unges uddannelse og fremtid
- Mange forældre mangler kendskab til mulighederne i det danske uddannelsessystem

Svært ved at få praktikplads

- Mangler relevant netværk, der kan hjælpe med at skaffe en praktikplads
- Ender ofte bagerst i køen i jagten på en praktikplads
- De unge mister motivationen, når de ikke får en praktikplads

Kriminalitetstruede

Ressourcesvag familiebaggrund

- Kommer ofte fra resourcesvage og socialt belastede familier
- Familien lever ofte på offentlig forsørgelse
- Faderen er i mange tilfælde ikke i stand til at varetage sin del af opdragerrollen

Sekundære traumer og psykiske problemer

- Nogle unge har sekundære traumer
- Nogle unge har ikke-diagnosticerede psykiske lidelser

Sociale problemer

- Gæld og manglende overblik over økonomi
- Manglende struktur på hverdagen
- Nogle unge har et misbrug
- En del unge er boligløse

Negative erfaringer fra folkeskolen

- Svært ved at følge med i skolen
- Har brug for overskuelige løsninger og har svært ved at overskue langsigtede projekter

Lavt selvværd

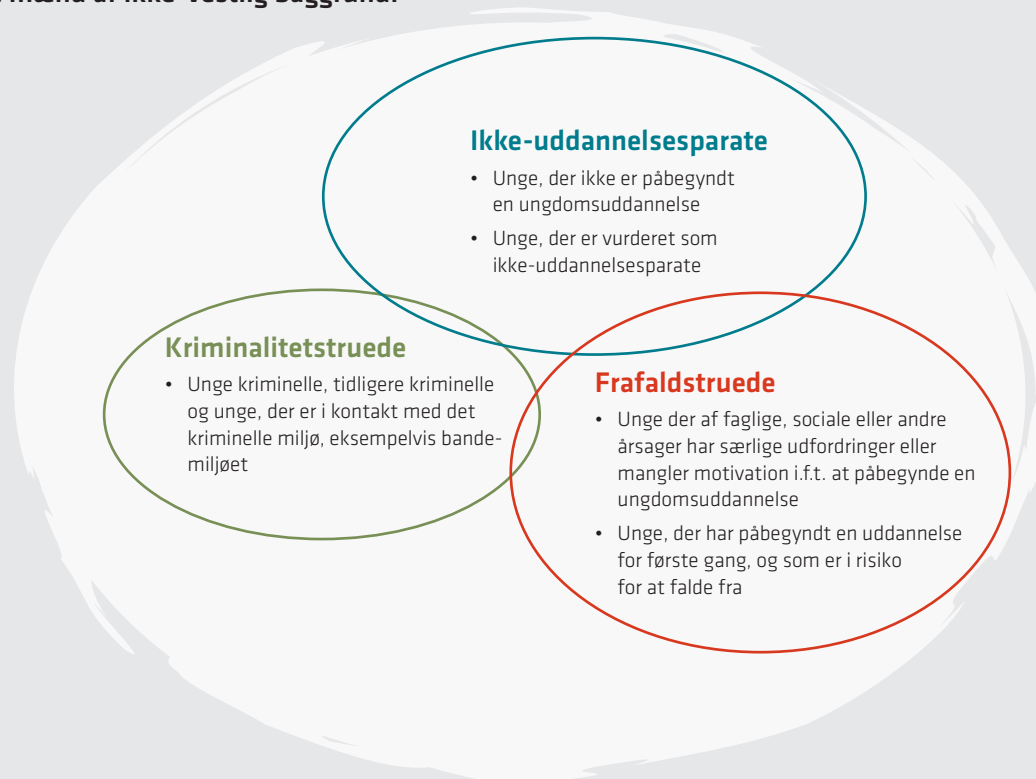
- Udstråler ofte selvsikkerhed og autoritet, men for mange dækker det over et lavt selvværd
- Har ikke fået anerkendelse i folkeskolen og kan have oplevet mange svigt
- Andre kan opfatte de unge som 'utilpassede'

Manglende relevant netværk

- Har et stort netværk, men ofte ikke et netværk, der ansporer til uddannelse eller beskæftigelse
- En tæt relation til omgangskredsen i eller omkring det kriminelle miljø kan gøre det svært for den unge at 'skifte spor'

Tre målgrupper

Tre delmålgrupper i den samlede gruppe af unge mænd af ikke-vestlig baggrund:



Ikke-uddannelsesparate

- Unge, der ikke er påbegyndt en ungdomsuddannelse
- Unge, der er vurderet som ikke-uddannelsesparate

Kriminalitetstruede

- Unge kriminelle, tidligere kriminelle og unge, der er i kontakt med det kriminelle miljø, eksempelvis bandemiljøet

Frafaldstruede

- Unge der af faglige, sociale eller andre årsager har særlige udfordringer eller mangler motivation i.f.t. at påbegynde en ungdomsuddannelse
- Unge, der har påbegyndt en uddannelse for første gang, og som er i risiko for at falde fra

Kataloget indeholder inspiration til indsatsen for tre grupper af ledige unge mænd mellem 15 og 29 år med ikke-vestlig baggrund:

- **Ikke-uddannelsesparate unge mænd**
- **Frafaldstruede unge mænd**
- **Kriminalitetstruede unge mænd**

De tre delmålgrupper er udpeget på baggrund af en gennemgang af nyere rapporter fra 2005 og frem, der har fokus på uddannelse og beskæftigelse blandt unge mænd med ikke-vestlig baggrund.

Mange unge mænd med ikke-vestlig baggrund kommer i gang med en uddannelse af sig selv eller med en mindre indsats fra jobcentret eller UU. De tre delmålgrupper i dette katalog er udpeget i den samlede gruppe af ledige unge mænd med ikke-vestlig baggrund, fordi de har brug for en særlig indsats for at komme i uddannelse og beskæftigelse. Dermed er det vigtigt at slå fast, at ikke alle unge mænd med ikke-vestlig baggrund vil passe ind i en af de tre delmålgrupper. Samtidig vil nogle unge have karakteristika, der passer ind i mere end én gruppe. Det vil sige, at der i praksis vil være et overlap mellem de tre grupper.

HVAD, VURDERER DU, ER SÆRLIG VIGTIGT I INDSATSEN FOR AT FÅ UNGE MÆND MED IKKE-VESTLIG BAGGRUND I UDDANNELSE ELLER BESKÆFTIGELSE



- Ligeværdighed – undgå stigmatisering
- Coaching som metode til motivering og ansvarliggørelse for egne mål
- Learning by doing – ”se, mærke, føle” uddannelses- og jobmuligheder – det skaber indsigt, forståelse og netværk.
- Mentor – social, sproglig, uddannelses- og/eller virksomhedsmentor som rollemodel og inspirator.

– Jobcentermedarbejder



- Individuel indsats med fokus på, at gøre de unge til projektledere over deres eget liv.
- At tage udgangspunkt i, at de gerne vil i uddannelse og i arbejde, og at de har masser af ressourcer – et opgør med, at de ikke gider og ikke kan...
- Fokus på at skabe små succeser...
- Støtte til at få styr på bolig og økonomi – er afgørende for at komme i uddannelse og arbejde

– Jobcentermedarbejder



Ikke-uddannelsesparate unge mænd

Du kan i dette afsnit læse mere om typiske ressourcer og barrierer, som jobcentermedarbejdere og UU-vejledere oplever i arbejdet med at få unge, ikke-uddannelsesparate mænd med ikke-vestlig baggrund i uddannelse eller beskæftigelse.

Herefter følger konkrete anbefalinger til indsatser, der kan bringe de unge i uddannelse eller beskæftigelse.

- Forlader ofte folkeskolen uden afgangsprøve i et eller flere fag eller med dårlige karakterer
- Nogle har modtaget specialundervisning
- Nogle er kommet til Danmark i teenageårene og har kun i begrænset omfang gået i skole i hjemlandet

Mangelfulde faglige kompetencer

Mangelfulde faglige kompetencer og eventuelt beskedne forudsætninger for læring

Fælles for de unge i gruppen er, at de har haft et begrænset fagligt udbytte af deres skoleår, og at deres formelle kompetencer ved folkeskolens afslutning ofte ikke er gode nok til, at de kan starte på en uddannelse. Ofte forlader de folkeskolen uden afgangsprøve i ét eller flere fag eller med dårlige karakterer. Dette kan skyldes, at læringsmiljøet i folkeskolen ikke har tilgodeset disse unge, men det kan også skyldes, at de unge mangler forudsætninger for læring. Nogle er kommet til Danmark som teenagere, og de er aldrig blevet fortrolige med at læse på deres modersmål. Disse unge har som oftest et beskedent bogligt læringspotentiale. Andre har modtaget specialundervisning i folkeskolen, eller været på grænsen til specialundervisning, og har måske ikke fået ekstra hjælp. Der kan være unge i gruppen med PTSD⁶⁾, der blandt andet viser sig ved, at de unge har svært ved at profitere af undervisning sammen med andre.

6) Posttraumatisk belastningsreaktion

- Taler et forståeligt hverdagsdansk, men har et mangelfuldt ordforråd
- Nogle går i sprogskole

Unuanceret dansk sprog

Begrænset ordforråd og manglende evne til at udtrykke sig på og forstå nuanceret dansk

De unge i gruppen taler et dansk, der ofte ikke er tilstrækkelig nuanceret til, at de kan begå sig på en uddannelse. Flere professionelle omtaler de unges sprog som 'hverdagsdansk' eller 'overlevelsesdansk'. Ved første indtryk taler de unge typisk et forståeligt dansk. Spørger man ind, viser det sig, at de ikke forstår betydningen af en lang række ord, og at de generelt har et mangelfuldt ordforråd. Nogle unge i denne gruppe går i sprogskole.

- Kommer fra en familie, hvor der ikke er tradition for uddannelse
- Har ikke kunnet få hjælp til lektier derhjemme
- Kommer typisk fra hjem, hvor der ikke bliver talt dansk

Social baggrund

Uddannelsesfremmed baggrund og forventningspres fra forældrene

De unge kommer ofte fra familier, hvor der ikke er tradition for uddannelse. Nogle har forældre uden tilknytning til arbejdsmarkedet, mens andre har forældre, der arbejder som ufaglærte. Der bliver sjældent talt dansk i familien. Forældrene har ofte et ønske om, at de unge skal klare sig godt. Dette kan være en væsentlig ressource i den enkelte unges forløb. Særligt for de yngste i gruppen har det stor betydning, at forældrene støtter dem. Forældrene til disse unge lægger ofte vægt på evnen til at forsørge sig selv, og de unge drenge kan være udsat for et stort forventningspres i forhold til at vælge bestemte uddannelsesretninger eller jobtyper.

Karakteristik Ikke-uddannelsesparate

- Finder status og identitet i omgangskredsen ved at tage afstand fra skolen
- Deltager ikke i det organiserede foreningsliv
- Har sjældent et fritidsjob

Manglende job- og uddannelses-relevant netværk

Deltager ikke i det organiserede fritidsliv

For at kompensere for de manglende boglige færdigheder finder nogle unge i gruppen status og identitet blandt kammeraterne ved at tage afstand fra skolen og lærerne. De tilbringer fritiden med at 'hænge ud' på gaden, og fritidslivet kan påvirke deres motivation for uddannelse i negativ retning. De unge har sjældent et fritidsjob, og de deltager generelt ikke i det organiserede foreningsliv. De unge mænd mangler et netværk, der kan anspore dem til at se muligheder i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. De uledsagede flygtninge er en særligt sårbar gruppe, da de helt mangler netværk.

- Kender kun jobtyper, de hører om i deres netværk
- Kender ikke mulighederne for praktisk orienterede uddannelser

Manglende viden om uddannelses- og jobmuligheder

Vanskeligheder ved at overskue og navigere i uddannelsessystemets og arbejdsmarkedets muligheder

De ikke-uddannelsesparate unge mænd mangler generelt viden om uddannelsessystemets muligheder. Deres kendskab begrænser sig til de jobtyper og uddannelsesretninger, de hører om i deres netværk, og hvor de bor. Nogle tror ikke på, at de vil kunne gennemføre en uddannelse og forbinder uddannelse med noget meget bogligt. Andre har en overdrevet tro på sig selv og mangler realisme omkring, hvad der er muligt, med de faglige forudsætninger de har.

Beskrivelser

Fokuspunkter og anbefalinger Ikke-uddannelses- parate

I dette afsnit kan du læse en række anbefalinger til indsatsen for at hjælpe ikke-uddannelsesparate unge i uddannelse eller job. Anbefalingerne kan ikke prioriteres eller stilles op som en trin for trin-'opskrift'. Ofte er der brug for parallelle indsatser og fortløbende processer, der indbyrdes er hinandens forudsætninger.



Anbefaling



Opmærksomhed



Inspiration

Energi og overskud til at tænke på uddannelse

De ikke-uddannelsesparate unge mænd har ofte brug for hjælp til at håndtere konkrete problemer i hverdagen, for at de får energi og overskud til at fokusere på at komme i uddannelse eller job. Bliver de konkrete problemer ikke håndteret, vokser de sig potentielt så store, at de bliver

en barriere for uddannelse og job ikke bare her og nu, men også på længere sigt. De unge kan have brug for hjælp til at få struktur på hverdagen, hjælp til at ændre kostvaner, hjælp til at undgå misbrug/selvmedicinering osv.



Håndholdt indsats via mentor

Unge i denne gruppe har generelt brug for en håndholdt indsats. De unge mænd med ikke-vestlig baggrund kan have et stort behov for konkret hjælp til at læse og forstå breve fra offentlige myndigheder, udfylde ansøgningspapirer, skabe overblik over deres økonomi, hjælp til at få et NEM ID, der er forudsætningen for at kunne søge om SU osv. De unge kan typisk ikke få denne konkrete hjælp i deres familie og netværk. Det er vigtigt, at den unge ved, hvor han kan gå hen, når han har brug for hjælp. Nogle jobcentre har et projekt eller et tilbud, hvor de unge kan møde op og få hjælp til at tage hånd om de ting, der hindrer dem i at komme i gang med et job eller en uddannelse. Mange unge i gruppen vil dog have brug for en mentor, der er tilgængelig i større udstrækning og over længere tid.



Rådgivning i nærområdet gør en forskel

Ressourcehuset på Hybenvej i Horsens tilbyder rådgivning til kontanthjælpsmodtagere, der er henvist fra Jobcenter Horsens. Huset er åbent to dage om ugen, og de ledige får råd om deres muligheder på jobmarkedet, hvordan de skal udfylde en ansøgning eller forberede sig bedst muligt til en jobsamtale m.m. De kan også blive coachet i alt fra lavpraktiske ting til lidt dybere problemer, som hindrer dem i at kunne begå sig på en arbejdsplads eller tage en uddannelse. Hovedparten af brugerne har ikke-vestlig baggrund. I Ressourcehuset sidder ud over en virksomhedskonsulent og jobcoach også boligsociale rådgivere, en UU-vejleder og en projektleder fra Ungdomsskolen.

” Den håndholdte indsats er tidskrævende her og nu, men den er nødvendig, for at de unge kan komme i gang med en uddannelse.

– Jobcentermedarbejder

Afklaring og afdækning af kompetencer og ønsker for fremtiden

I familier med ikke-vestlig baggrund kan der være prestige forbundet med bestemte internationalt kendte jobtyper som advokat, ingeniør, læge osv. Forældrenes forventninger om, at de unge vælger bestemte uddannelsesretninger kan medføre, at de unge vælger en vej,

der ikke er realistisk, eller en vej som de ikke brænder for, og derfor vil have svært ved at gennemføre. Det er derfor vigtigt at få afdækket den unges sproglige og faglige kompetencer og sat ord på hans egne ønsker og drømme for fremtiden.



Afklaring af faglige kompetencer

De unge har ofte oplevet mange nederlag, fordi de ikke har klaret sig godt fagligt. Der kan være behov for at finde frem til og pleje den enkeltes særlige evner. Der kan f.eks. gennemføres en Realkompetencevurdering⁷ for at skabe et overblik over det, den unge kan og ved.

- Brug eventuelt www.minkompetencemappe.dk til at få overblik over de samlede kompetencer.
- Drøft mulighederne med en uddannelsesvejleder fra en skole, hvor den unge ønsker at tage en uddannelse. Her kan I sammen tilrettelægge den individuelle vurdering, hvor den unges realkompetencer bliver vurderet i forhold til de standarder, adgangskrav eller kompetencemål, der findes på den pågældende uddannelse.



Vanskeligt at teste for ordblindhed

Der er en række udfordringer forbundet med at teste for ordblindhed hos personer, der har dansk som andetsprog. Som jobcentermedarbejder eller vejleder er det vigtigt at være opmærksom på, at normale tests ikke altid vil kunne afdække ordblindhed hos den unge. Nyere forskning peger dog på, at en ny dynamisk test kan bidrage til en mere sikker identifikation af ordblindhedsvanskeligheder. Den dynamiske test er udviklet af Center for Læseforskning ved Københavns Universitet, og den indeholder hverken almindelige bogstaver eller danske ord. I stedet fokuserer den på koblingen mellem udtryk og simple symboler. Læs mere på Ministeriet for børn og undervisnings hjemmeside www.uvm.dk



Afklaring af sproglige kompetencer

Dansksproglige kompetencer har stor betydning for den unges muligheder for uddannelse og beskæftigelse. Det har ofte stor betydning, at såvel den unges skriftlige som mundtlige dansksproglige niveau afklares, så den unge får den hjælp, han eventuelt har brug for. Dermed mindskes sandsynligheden for, at den unge oplever nederlag og eventuelt frafalder en uddannelse på et senere tidspunkt.

” En ung mand blev på Handelsskolens HG bedt om at lave et budget. Han vidste ikke, hvad et budget var. Der er også noget stolthed. Måske særligt for de unge mænd med anden etnisk baggrund. Han ville ikke rejse sig op i klassen og spørge, hvad et budget var. Så han droppede ud.

– Projektmedarbejder

⁷⁾ Alle har ret til at få en realkompetencevurdering før opstart på en voksen- og efteruddannelse. Det gælder for Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), Grunduddannelse for voksne (GVU), Almen voksenuddannelse og hf-enkeltfag, Videregående Voksenuddannelse (VVU) og Diplomuddannelse.

Fokus på fritidslivet og styrkelse af netværk

Et vigtigt – og ofte overset – skridt på vejen til at blive uddannelsesparat for de unge mænd er, at de kommer i gang med at dyrke fritidsaktiviteter. Et fritidsliv 'på gaden' eller hjemme med begrænset social kontakt påvirker de unges selvværd og motivation for uddannelse i negativ retning. Et aktivt fritidsliv kan derimod være med til at styrke den unges netværk, forbedre hans dansk-

kundskaber og hans fysiske og psykiske velbefindende. Er den unge aktiv i en forening, kan det desuden skrives på cv'et. Dermed kan foreningslivet være indgangen til et job. Mange unge mænd med ikke-vestlig baggrund kender ikke de muligheder, der er for at blive aktive i foreningslivet.



Visuelt redskab til afklaring af fremtidsønsker

'Visionboards' er en metode, der kan anvendes til afklaring af den enkelte unges fremtidsønsker. Metoden går i sin enkelthed ud på, at den unge klipper billeder fra ugeblade og aviser ud, der illustrerer noget, han ønsker for fremtiden. Billederne klistres op på karton, og herefter bruges de som et afsæt for en dialog om, hvad det betyder noget for ham, og hvorfor det betyder noget. Fordelen ved at bruge Visionboards, når man arbejder med unge mænd med ikke-vestlig baggrund, er at man anvender billeder til at illustrere den enkeltes drømme og ønsker for fremtiden. Visionboards er derfor et rigtig godt redskab i arbejdet med unge, der har sproglige barrierer.



Hjælp til at få et mere aktivt fritidsliv

Det kan være svært at spørge ind til de unges ønsker og interesser, da de ofte ikke kender de mange muligheder, der er for at få et mere aktivt fritidsliv. Det kan være en god idé at tage de unge med ud til forskellige klubber og foreninger og vise dem, hvilke muligheder der er. Kommunen kan også holde en 'markedsdag', hvor foreninger og klubber præsenteres for de unge. I mange tilfælde er det dog ikke nok at fortælle de ikke-uddannelsesparate unge om de tilbud, der er i nærområdet. Det er ofte heller ikke nok at gå med hen i en forening og vise dem, hvor træningen foregår. For hvordan træder man ind på banen og bliver en del af et hold? Og hvad gør man i omklædningsrummet? En mentor, der følger den unge tæt, kan være en vigtig brobygger, der kan motivere den unge og hjælpe ham til at falde til i den nye kontekst.

” Fritiden for disse unge har meget stor betydning for det videre forløb, både sprogligt og arbejds- eller uddannelsesmæssigt. Her er fritiden nummer et, så kommer det andet ofte.

- Projektmedarbejder



Fritidspas hjælper unge i gang med et aktivt fritidsliv

Fritidspas er en forebyggende ordning, der skal hjælpe udsatte børn og unge i gang med et aktivt fritidsliv. I perioden 2011-15 har 23 kommuner fået satspuljemidler til kontingent og vejledning til udsatte børn og unge. Kommunen betaler barnets kontingent i en sportsklub, spejderforening, musikskole eller lignende og stiller samtidig en vejleder til rådighed, som skal hjælpe barnet i gang. Nogle kommuner har valgt at udvide ordningen, så den ikke kun omfatter udsatte, men alle børn og unge, som ikke dyrker organiserede fritidsaktiviteter.



Der er en masse tilbud og en masse netværk. Der er også mulighed for, at de kan få en mentor tilknyttet, men de skal bare vide det. De skal vide hvor de kan finde tilbuddene henne. Og det er ikke nok bare at vise dem stedet og sige 'værsgo, her er masser af muligheder, bare tag for dig'. Så nemt er det ikke.

– Jobcentermedarbejder



Fritidsjob giver netværk og erfaring

Flere undersøgelser viser, at fritidsjob øger sandsynligheden, for at unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Flere kommuner yder derfor en målrettet indsats for at hjælpe unge til at få et fritidsjob. Projekt Tjansen i Vejle er et eksempel på dette. Tjansen hjælper unge, der er fyldt 15 år, i gang med en målrettet jobsøgning, og den enkelte unge følges hele vejen til fritidsjobbet er 'i hus'. FritidsjobAalborg er også et tilbud til unge mellem 13-19 år i Aalborg Kommune, der gerne vil have et fritidsjob, frivilligt arbejde eller blive engageret i foreningsarbejde. FritidsjobAalborg er et samarbejde mellem Skole- Kulturforvaltningen v. UngAalborg og Familie-Beskæftigelsesforvaltningen v. Midtbysjakkert i Aalborg Kommune.



Guide til foreningslivet

Dansk Flygtningehjælp har udarbejdet en guide, der beskriver mulighederne for at blive medlem af en forening eller arbejde som frivillig. Guiden kan findes på www.flygtning.dk

Motivation for uddannelse

Forudsætningen for, at den unge bliver parat til at påbegynde en uddannelse, er, at han er motiveret. For nogle i gruppen har manglende anerkendelse i skolen resulteret i en afstandtagen fra det etablerede uddannelsessystem, og det kan tage tid at skabe tillid og indgyde ham tro på, at uddannelse kan være en vej for ham. Generelt har de unge lyst til at lære, men for at få det bedste ud af denne ressource er timing i indsatsen afgørende. Det er nemmere at vække motivationen hos de yngre i målgruppen, da de typisk har oplevet færre nederlag.



Rollemodeller

De unge har brug for vejledning, der kan hjælpe dem til at finde motivation og en tro på, at uddannelse kan være en vej for dem. Det anbefales at skabe kontakt til rollemodeller, som har været igennem lignende dilemmaer og vanskeligheder, og som de unge kan spejle sig i.

” En rollemodel kan lære de unge, hvordan de kan håndtere de barrierer, de møder på deres vej, for han har selv prøvet det. Det er vigtigt, at de unge opnår en vis robusthed, og at de lærer at tilpasse sig – også når de møder modgang. Hvis man hele tiden tror, at man skal have særbehandling, så får man aldrig en uddannelse eller et job.

– Leder af uddannelsesinstitution



Coaching som metode

Uddannelsesparathed hænger sammen med en tro på, at man kan noget og en tillid til, at det kan lykkes at gennemføre uddannelsen. Coaching som metode i vejledningen kan anvendes som motivationsredskab.

” Har vi en almindelig vejledningssamtale, er der nogen unge, der siger det, jeg vil høre. Når coaching anvendes som tilgang til samtalen, får den unge ejerskab, og det bliver hans mål, der er i fokus.

– Projektmedarbejder



Sammenligning af månedsløn og livsløn

De unge mænds primære motivation er ofte et ønske om at tjene penge her og nu. Ønsket om at tjene penge kan være med til at forstærke et fokus på job frem for uddannelse, og skal de unge motiveres for uddannelse, kan det være vigtigt at vise, at uddannelse kan være vejen til at tjene penge. Ved at sammenligne månedsløn og livsløn bliver det synligt for drengene med ikke-vestlig baggrund, at man kan tjene en hel del penge ved eksempelvis at tage en håndværksmæssig uddannelse, som ikke altid har høj status i ikke-vestlige familier.

Viden om job- og uddannelsesmuligheder

De ikke-uddannelsesparate unge mænd mangler generelt viden om uddannelsessystemets muligheder. Deres kendskab begrænser sig ofte til de jobtyper og uddannelsesretninger, de hører om i deres netværk og hvor de bor. Nogle forbinder uddannelse med noget bogligt og tænker derfor ikke, at uddannelse kan være en vej for dem.



'Snusepraktikker'

Korte 'snusepraktikker' på uddannelsesinstitutioner kan give de unge et indblik i de mange muligheder, der er for praktisk orienterede uddannelser. En sidegevinst kan være, at de unge, ved at besøge uddannelsesstederne, oplever, at de andre derude ikke er så forskellige fra dem selv. Negative forestillinger om uddannelsesstederne afløses af konkrete billeder og oplevelser.

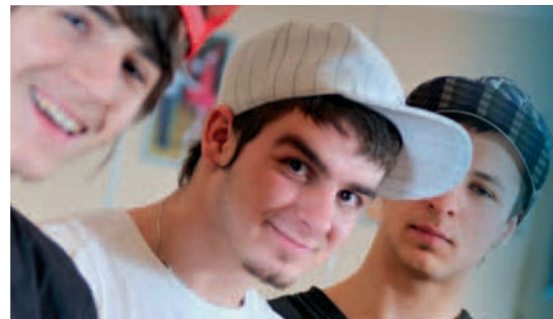


Vejledning på uddannelsesinstitutionerne

UU kan med fordel afholde deres vejledningssamtaler på lokale uddannelsessteder, så de unge kommer ud og oplever de fysiske rammer og miljøet på stedet.

” Vi kan motivere de unge til uddannelse ved at skabe engagement og give dem nogle 'hands-on' oplevelser. Eventuelt ved at igangsætte et projekt, hvor man samler ind til et land, et godt formål eller noget helt andet. Vi skal tænke anderledes. Nogle gange uddanner man sig, fordi man får en sag ind gennem kroppen!

– Leder af uddannelsesinstitution



Opkvalificering af faglige og sproglige kompetencer

For at blive parate til uddannelse eller job har de unge brug for at styrke deres faglige og sproglige kompetencer. Mange har også brug for at lære, hvordan man begår sig på en arbejdsplads eller en uddannelsesinstitution. Eksempelvis, at det er vigtigt at møde til tiden, bede om hjælp osv.



Opkvalificerende praktikker

En virksomhedspraktik kan være med til at udvikle sproget, styrke den unges netværk og lære den enkelte om de skrevne og uskrevne regler på en arbejdsplads. Når man finder et praktiksted, er det vigtigt at finde en virksomhed og en funktion, hvor der er tid til at tale, og en funktion, hvor der er nogen at tale med. Unge, der går på sprogskole, kan med fordel komme i praktik én eller to dage om ugen. Ved etablering af praktikken er det vigtigt, at der er et klart formuleret slutmål, og at virksomheden er informeret om, hvilken rolle og hvilket ansvar de har for den unges forløb. Derudover har det stor betydning, at den unges forventninger til praktikken er blevet drøftet og afstemt.

” På den korte bane skal der fokuseres på motivation og afklaring. På længere sigt er der brug for opkvalificering.

– Leder af uddannelsesinstitution

” Når vi skal formidle noget til dem, er det vigtigt ikke at tage for givet, at de unge forstår det, man siger. At de f.eks. forstår betydningen af ord som 'social' eller 'samfund'. Det er helt vildt vigtigt, at man ikke er berøringsangst. Man skal ikke tale ned til dem, man skal bare vide, at mange har et begrænset ordforråd.

– Jobcentermedarbejder



Uddannelsesforberedende forløb

De ikke-uddannelsesparate unge kan drage nytte af uddannelsesforberedende forløb. Det kan være et forforløb til en uddannelse, eller det kan bestå af en blanding af virksomhedspraktik eller værkstedsarbejde kombineret med undervisning i dansk og matematik. Forløbet opkvalificerer den unge fagligt og kan ofte også styrke den unges sociale kompetencer. Forløbet kan gennemføres i et samarbejde mellem parter som f.eks. jobcentret, UU, en ungdomsskole, produktionsskole eller en erhvervsskole.



Job med uddannelsesperspektiv

Unge, der ikke er motiverede for eller ikke har forudsætningerne for at gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse, kan med fordel tilbydes et job med uddannelsesperspektiv. De unges tro på, at de kan gennemføre en uddannelse hænger tæt sammen med, at de får anerkendelse og oplever, at de kan bidrage på en arbejdsplads. Derfor er det vigtigt at indgå samarbejdsaftaler med virksomheder, der er indstillet på at understøtte de unges forløb i et tæt samarbejde med en professionel vejleder. Målet med forløbet er at motivere og opkvalificere den unge til at påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse snarest muligt.

Opbakning fra forældre og den nærmeste familie

Det har stor betydning for den unge, at hans forældre og familie støtter op om hans valg af uddannelsesretning. Det er derfor vigtigt at gøre sig overvejelser om, hvordan man kan opnå denne opbakning fra baglandet i den enkelte unges forløb. Familierådslagstanken, der handler om, at der ofte er flere personer i en familie, som har gode forudsætninger for at bidrage til udviklingen med den unge, kan tænkes ind.

” Hvis han skal overgå til egentlig opkvalificering, skal der være små succesoplevelser fra dag ét. Den store udfordring er forpligtelsen over for virksomheden!

– UU-vejleder



Forældreinddragelse

Det er en god idé at informere de unges forældre om mulighederne for uddannelse i Danmark. Der kan eventuelt afholdes en uddannelsesbazar, hvor man inviterer forældrene. Erfaring viser, at en uddannelsesbazar med servering af mad vil få flere til at dukke op. Hvis den unge ønsker det, kan det nogle gange være en god idé at tage hans forældre med ud på en uddannelsesinstitution og vise dem stedet.



Familiementor

En familiementor kan have en tovholderfunktion, så der bliver et samlende element for hele familien og dermed også en sammenhængende indsats.



'Gadeplansprojektet' i Odense

I 'Gadeplansprojektet' i Odense har man gode erfaringer med at tage hjem til de unges familier og lave frivillige 'kontrakter' med familien og de unge i fællesskab, hvor der bliver sat ord på, hvad den unge og forældrene hver især kan gøre, for at planen for den unge lykkes.

” Jeg vurderer, at det er særlig vigtigt, at der fokuseres på den helhedsorienterede indsats med en gennemgående kontaktperson, der tager 100% afsæt i den unges udfordringer, ressourcer og fremtidsønsker.

– Konsulent i Fastholdelseskarakavenen

HVAD, VURDERER DU, ER SÆRLIG VIGTIGT I INDSATSEN FOR AT FÅ UNGE MÆND MED IKKE-VESTLIG BAGGRUND I UDDANNELSE ELLER BESKÆFTIGELSE ?

- ”
- Tænke inklusion, der er brug for alle unge!
 - Stille krav, der presser de unge, med opfølgende, passende støtte
 - ALTID give en ekstra chance, der følges af en kontraktlignende aftale
 - Familien er en central del af løsningen også for dem, som er over 18 år
 - Hjælpe familien til at forstå det danske uddannelsessystem

– UU-vejleder

Frafaldstruede unge mænd



Du kan i dette afsnit læse mere om typiske ressourcer og barrierer, jobcentermedarbejdere og UU-vejledere kan opleve i arbejdet med at få unge frafaldstruede mænd med ikke-vestlig baggrund i uddannelse eller beskæftigelse.

Herefter følger konkrete anbefalinger til indsatser, der kan bringe de unge i uddannelse eller beskæftigelse.

- Har bestået folkeskolens afgangseksamen
- De fleste har klaret sig udmærket i matematik, men har haft store problemer i fag som dansk og historie
- Nogle har oplevet mange nederlag

- De unge ved godt, at uddannelse er et væsentligt skridt på vejen til job
- Ønsker en tilværelse med god økonomi og fast arbejde

- Taler godt dansk og klarer sig middelgodt skriftligt
- Har et begrænset kendskab til fagspecifikke begreber

Bestået folkeskolens afgangseksamen

En bestået afgangseksamen har åbnet døren for uddannelsesmuligheder

De unge mænd har alle bestået folkeskolens afgangsprøve. Men mange har kæmpet hårdt for at bestå eksamen. For en stor del associeres det faglige i folkeskolen ikke med noget positivt, men er i stedet en påmindelse om nederlag og frustration. Socialt har flere af de unge fungeret godt, og de har mange venner og bekendtskaber fra folkeskolen. Dog har de unge mænd ofte haft svært ved at indordne sig under skolens regler og rammer.

Ønske om uddannelse

Stort ønske om en tilværelse med familie og job

De fleste af de unge mænd har et brændende ønske om at få en tilværelse med familie og arbejde. De er også opmærksomme på, at vejen til arbejde går gennem uddannelse. Langt hovedparten er derfor også meget motiverede for at påbegynde en uddannelse. Men ønsket om at forsørge familien betyder, at de unge mænd i nogle tilfælde synes, det går for langsomt med uddannelsen. Derfor falder de fra til fordel for et ufaglært job, der giver penge her og nu.

Godt hverdagsdansk

Taler godt dansk, men har et begrænset ordforråd

De unge mænd i denne målgruppe taler godt hverdagsdansk. Udfordringen for mange er dog, at de ikke har samme forståelse for sproget som unge, der har dansk som modersmål. Det betyder, at de har svært ved at forstå og anvende fagord og fremmedord. Når de unge starter på en uddannelse, skal de derfor ikke kun forholde sig til det faglige indhold; de skal samtidig også lære et nyt ordforråd.

Karakteristik Frafaldstruede

- Forældrene har store og nogle gange urealistiske forventninger til de unges uddannelse og fremtid
- Mange forældre mangler kendskab til mulighederne i det danske uddannelsessystem

- Mangler relevant netværk, der kan hjælpe med at skaffe en praktikplads
- Ender ofte bagerst i køen i jagten på en praktikplads
- De unge mister motivationen, når de ikke får en praktikplads

Usikker forældreopbakning

Forældrene ved ikke, hvordan de kan støtte deres børn bedst muligt under uddannelse

De unges forældre ønsker generelt, at deres barn får en god uddannelse og bliver i stand til at klare sig selv. De ved dog ofte ikke, hvordan de kan hjælpe deres barn bedst muligt. De mangler kendskab til uddannelsessystemet, og det betyder, at de har svært ved at tale med de unge om mulighederne ved de forskellige uddannelser. Nogle forældre lægger desuden et stort forventningspres på den unge, og de erhvervsfaglige uddannelser betragtes som 'ikke gode nok'. Dette skyldes primært, at forældrene mangler kendskab til mulighederne i uddannelsessystemet og derfor fokuserer på internationalt kendte uddannelser som f.eks. medicin, jura og ingeniørstudiet.

Svært ved at få praktikplads

Manglen på praktikpladser resulterer i frafald og manglende motivation

Der er mangel på praktikpladser på de erhvervsfaglige uddannelser, og en lang række unge mænd med ikke-vestlig baggrund må opgive drømmen om en uddannelse på grund af manglende praktikplads. Mangelfulde faglige kompetencer, sproglige vanskeligheder og manglende netværk er de primære årsager til, at de ikke-vestlige unge har særligt svært ved at få foden inden for på virksomhederne. Derudover oplever nogle, at de bliver diskrimineret i kampen om praktikpladserne. Manglen på praktikpladser betyder, at nogle unge allerede fra starten mister motivationen for uddannelsen, da de ikke tror på, at det vil lykkes for dem at finde en praktikplads.

Beskrivelser

Fokuspunkter og anbefalinger Frafaldstruede

I dette afsnit kan du læse en række anbefalinger til indsatsen for at hjælpe frafaldstruede unge i uddannelse eller job. Anbefalingerne kan ikke prioriteres eller stilles op som en trin-for-trin-'opskrift'. Ofte er der brug for parallelle indsats og fortløbende processer, der indbyrdes er hinandens forudsætninger.



Anbefaling



Opmærksomhed



Inspiration

Inddrage og forpligte den unges netværk

De unge har generelt svært ved at blive en del af et socialt netværk på uddannelsesstederne. Samtidig får de ofte ikke den støtte, de har brug for fra deres familie og omgangskreds. For at undgå frafald er det vigtigt, at de unges eksisterende netværk inddrages og om muligt forpligtes på at støtte den unge på hans vej mod uddannelse eller job.



Fokus på ressourcer i netværk

Hvis den unges netværk bakker op om hans valg af uddannelsesretning, er der større sandsynlighed for, at den unge gennemfører sit studie. Den unge har ofte brug for hjælp til at sætte ord på, hvad han har brug for hjælp til. Men det er vigtigt, at det er ham selv, der beskriver, hvilke udfordringer han har i forhold til at kunne gennemføre en uddannelse. Det handler om alle udfordringer lige fra faglige til praktiske og sociale udfordringer.

- Beskriv hvad der kan gøre det svært for den unge at gennemføre en uddannelse. Skriv gerne udfordringerne ned på et stykke papir. Det giver noget fælles at forholde sig til og skaber et konkret omdrejningspunkt for samtalen.
- Prøv at sætte ord på, hvad der kan gøre udfordringerne mindre. Hvad kan den unge gøre? Hvad kan andre gøre?
- Spørg ind til, hvem i den unges familie og omgangskreds der kan hjælpe med udfordringerne. Er der en ven, storebror eller onkel, der kan hjælpe med lektierne? Kender familien nogen, der kan hjælpe med at finde en praktikplads?

- Hjælp den unge med at lave en formel aftale med personen(erne) i netværket. Det har stor betydning, at der ikke bare er tale om løse aftaler, men at den unge får konkret hjælp fra netværket.

” Hvis man kun får aftalt med den unge, at han skal tage fat i sin fætter for at få hjælp til matematikken, så er det sjældent, at den unge i realiteten får den hjælp, han har brug for. Derfor er det vigtigt, at vi hjælper ham med at få lavet en egentlig aftale med fætteren – hvor, hvornår og hvordan kan han hjælpe.

– UU-vejleder

Forældreopbakning til gennemførelse af uddannelse

Der er en stor ressource gemt hos forældrene, og de vil i mange henseender kunne bidrage aktivt til at fastholde motivation og fokus hos den unge i uddannelsesforløbet. Selv hvis den unge er fyldt 18 år, er det vigtigt, at forældrene inviteres til at tage del i den unges uddannelse.



Hjemmebesøg

UU-vejlederen kan med fordel besøge familien i hjemmet. Det giver tryghed, og samtalen med den unge og familien får en mere personlig karakter. Hvis der skal afholdes et møde i hjemmet, så husk:

- Det virker bedre, hvis der er personlig eller telefonisk kontakt til familien frem for skriftlig
- Fortæl, hvor lang tid mødet forventes at vare
- Fortæl, hvordan forældrene kan forberede sig (besøge hjemmesider, drøfte uddannelse med den unge el.lign.)



Forventningsafstemning

Nogle forældre blander sig uden om deres barns uddannelse, fordi de ved, at de ikke er i stand til at hjælpe den unge med faglige udfordringer. Her er det vigtigt, at UU-vejlederen eller jobcentermedarbejderen italesætter, hvordan forældre kan give opbakning til den unge, selvom de ikke kan hjælpe med de faglige udfordringer. Forældrene kan blandt andet hjælpe med følgende:

- Sørge for, at den unge kommer i skole
- Deltage i skolens arrangementer
- Spørge ind til, hvordan den unge har det i skolen
- Give plads og ro til, at han kan lave lektier
- Se skolen som en samarbejdspartner, som man gerne må rette henvendelse til, for at høre hvordan det går



Det handler dybest set om, at forældrene skal vise interesse for den unges fremtid og uddannelse. De behøver ikke at kunne hjælpe med lektierne, bare de bakker op og diskuterer uddannelsen.

– UU-vejleder



Forældrerollemodeller

De unges forældre ved ofte ikke, hvordan de bedst muligt kan støtte op om, at deres søn gennemfører en uddannelse. Et korps af forældrerollemodeller, bestående af forældre til unge med ikke-vestlig baggrund, kan fortælle om, hvordan de konkret har bakket op om deres unge. Derved kan de hjælpe andre forældre til at gøre det samme.

Viden om uddannelses- og jobmuligheder

En af grundene til at de unge mænd falder fra en ungdomsuddannelse er, at de ikke kendte nok til uddannelsen, inden de startede. Det er derfor vigtigt at sikre, at de er velinformede om, hvilke uddannelser der findes, og hvilke efterfølgende jobmuligheder uddannelserne giver adgang til.

'Snuseforløb' på uddannelsesinstitutioner

Det kan være en god idé at arrangere 'snuseforløb', hvor den unge får mulighed for at besøge uddannelsesinstitutionen og opleve, hvordan en almindelig skoledag forløber. Samtidig kan besøgene på uddannelsesinstitutionerne medvirke til at give et indblik i det faglige niveau, så den unge får et oplyst grundlag at vælge ud fra. Jobcentret kan med fordel indgå samarbejdsaftaler med uddannelsesinstitutionerne, der giver mulighed for at arrangere besøg. Når UU-vejledere eller jobcentermedarbejdere skal planlægge besøgene på uddannelsesinstitutionerne er følgende forhold vigtige at være opmærksomme på:

- Sørg for, at der er lagt et konkret program for dagen
- Giv den unge mulighed for at forberede nogle spørgsmål inden besøget
- Få elever til at vise rundt på skolen
- Sørg for at samle op på dagen, og hjælp den unge med at afklare eventuelle spørgsmål

Praktik til afklaring af uddannelsesvalg

Virksomhedspraktikker kan med fordel anvendes til afklaring af de unges uddannelsesvalg. Det er vigtigt, at der er afstemt forventninger inden opstart af praktikken, så både den unge og virksomheden er indstillet på, at formålet med virksomhedspraktikken er, at den unge får en fornemmelse af, hvordan en arbejdsdag inden for et specifikt fagområde ser ud.

Opmærksomhedspunkter

Følgende pointer kan være relevante at medtænke, når en virksomhedspraktik til afklaring af uddannelsesvalg iværksættes:

- Virksomhedspraktikken kan med fordel have en kort varighed
- Der kan tænkes i virksomheder, der kunne blive en potentiel fremtidig praktikplads under uddannelsen
- Formålet med praktikken er tydeligt beskrevet
- Den unge skal have indflydelse på, hvilke brancher han ønsker at prøve kræfter med

Koordineret indsats

Der er ofte mange forskellige personer knyttet til det uddannelsesrettede arbejde. Dette skyldes som regel, at der er behov for at involvere forskellige myndigheder og ekspertiser for at hjælpe den unge på vej. Men de unge bliver ofte forvirrede over de mange forskellige personer. Det er vigtigt at skabe kontinuitet og genkendelighed.



En tovholder

Der vil i mange tilfælde være brug for at udpege én tovholder igennem hele forløbet – gerne en person, der også har mulighed for at tage kontakt, når den unge igen er under uddannelse. Her er det vigtigt, at der internt i kommunen er aftalt, hvem der er tovholder for sagen. I forhold til de unge er det ofte en god idé, hvis den funktion er placeret hos UU-vejlederen.

- Tovholderen medvirker til at fastholde fokus på uddannelsen og til at spotte eventuelle risikoelementer i god tid
- Tovholderen skal hjælpe med at forklare den unge, hvorfor de forskellige indsatser og tiltag bliver iværksat, og hvad den unge kan gøre for at give mening og indhold til indsatserne

” Vi skal passe på at vi ikke 'klientgør' de unge. Hvis der er alt for mange personer inde over deres sag, bliver de unge viklet ind i et system, som de har meget svært ved at overskue.

– Jobcentermedarbejder



Løbende samarbejde mellem UU, jobcenter og uddannelsesinstitution

Det kan være anvendeligt, hvis der gennemføres møder mellem jobcentermedarbejdere og UU-vejledere, hvor fastholdelse, faresignaler m.v. diskuteres. Det kan være med til at mindske frafaldet, da en tidlig indsats og dialog med den unge i mange tilfælde vil kunne hjælpe den unge med at få afklaret sin situation.

- Beslut, hvem der er tovholder i den unges forløb
- Inviter til rundbordsamtaler, hvis det er nødvendigt
- Giv den unge mulighed for at bruge tovholderen til at oversætte indsatser og breve
- Udarbejd en handlingsplan sammen med den unge



Ugentlig besøgsdag

En stor del af fastholdelsesarbejdet er at få skabt en dialog om frafald i god tid. Det handler om, at skolerne skal være gode til at spotte, hvornår en ung er i farezonen for at falde fra uddannelsen. Her kan det være en rigtig god løsning, hvis UU har aftalt med uddannelsesinstitutionerne, at der er en ugentlig besøgsdag, hvor eventuelle risikosager kan drøftes. Det sikrer dels, at der fra skolens side fastholdes fokus på at spotte eventuelle faresignaler, og dels, at der kan iværksættes en konstruktiv indsats allerede inden den unge falder fra.



Garantiskole hjælper frafaldstruede unge

Garantiskolen er et samarbejde mellem alle ungdomsuddannelserne samt UU og Jobcentret i Silkeborg Kommune. Samarbejdet betyder, at hvis en ung person vurderes at være frafaldstruet sættes en indsats i gang med det samme, der hjælper personen med at finde sig til rette på en ny uddannelse. Det betyder, at den unge kan gå direkte over til den nye uddannelse. Hensigten er at undgå fragmenterede uddannelsesforløb og skabe rammer for en sammenhængende vej gennem uddannelsessystemet.

Kontinuitet og god start på ny uddannelse

For nogle af de unge mænd skyldes frafaldet, at der ikke er blevet foretaget en grundig overlevering fra UU-vejlederen til uddannelsesstedet. Det kan betyde, at den unge oplever at blive ladet alene og ikke ved, hvem han skal henvende sig til med problemer og spørgsmål.



Opstartsmøde mellem UU, den unge og uddannelsessted

Der er en god idé at afholde et opstartsmøde mellem tovholderen, den unge og uddannelsesinstitutionen, hvis den unge er uafklaret eller utryk ved at skulle starte på en uddannelse. På den måde kan man komme eventuelle opstartsvanskeligheder i forkøbet.

- Vurdér, om det vil give værdi for den unge med en opstartssamtale på uddannelsesinstitutionen med en skolevejleder
- Vær tydelig omkring formålet med opstartssamtalen. Det er vigtigt, at uddannelsesinstitutionen og den unge får en god opstart, hvor de får indsigt i, hvordan de kan hjælpe hinanden med udfordringer og derigennem opnår større sandsynlighed for fastholdelse

Italesættelse af eventuel diskrimination

Flere unge oplever diskrimination i uddannelses-systemet og på arbejdspladserne. I nogle tilfælde skyldes oplevelsen misforståelser, mens det i andre tilfælde er diskrimination.

Oplevelsen af diskrimination kan få mange negative konsekvenser

- Den unge mister motivationen for uddannelse og beskæftigelse, idet han har en oplevelse af, at det alligevel ikke kan betale sig at gennemføre en uddannelse.
- Jo mere de unge hører om diskrimination og ikke får aflivet eventuelle misforståelser, des oftere kommer de til at se og opleve diskrimination, også selvom det ikke er tilfældet.
- Mistænksomheden kan i mange tilfælde udgøre en væsentlig barriere i forhold til opstarten på arbejde og uddannelse.



Viden om forskelsbehandling

Du kan hente mere inspiration til at håndtere (oplevet) forskelsbehandling i guiden: "Værd at vide om forskelsbehandling" udgivet af Specialfunktionen for den Etniske Beskæftigelsesindsats. Guiden kan findes på www.bmetnisk.dk og på www.bmligestilling.dk



Udfordrende samtaler for den professionelle

Det kan være svært som vejleder og jobcentermedarbejder at rådgive om diskrimination på uddannelsessteder og arbejdspladser. Ofte kan det være svært at finde ud af, hvorvidt der er tale om misforståelser eller om egentlig diskrimination. Hertil kan det være en god idé, hvis den unge løbende skriver en dagbog med oplevelser på uddannelsen eller arbejdspladsen.

Tag udgangspunkt i et konkret tilfælde

Hvis den unge giver udtryk for, at skolen eller praktikken har diskrimineret, er det en god idé at få ham til meget konkret at fortælle om situationen.

- Hvem var til stede?
- Hvad arbejdede den unge med?
- Hvad sagde læreren/eleven/arbejdsgiveren?
- Hvad svarede den unge?
- Kunne det være et udtryk for noget andet?

Styr på de praktiske detaljer

For nogle af de unge mænd kan det være meget praktiske ting, der betyder, at de ikke får en god start på uddannelsen og bliver usikre i opstartsfasen. Det kan få store konsekvenser for det videre forløb. Selvom de små praktiske detaljer kan virke som bagateller, har de stor betydning for, om den unge oplever opstarten på en uddannelse som god.



Spørg til detaljerne

For at forebygge frafald er det vigtigt, at jobcentermedarbejder eller UU-vejleder får afklaret, om den unge har styr på praktiske ting som:

- Hvor uddannelsen er placeret
- Hvordan den unge har tænkt sig at transportere sig selv
- Hvornår undervisningen starter
- Har den unge tid og plads til at lave lektier
- Hvem den unge kan spørge, hvis der er noget han har svært ved

Fokus på praktiske detaljer er ikke kun vigtigt i forbindelse med starten på en uddannelse. Det har også stor betydning, når den unge skal starte i praktikken.

” Praktikstedet lå meget langt væk fra, hvor han boede, og han havde svært ved at overskue, hvordan han skulle få råd til at flytte. Derfor fik mesteren arrangeret, at han kunne bo midlertidigt hos en værtsfamilie, indtil de havde fundet ud af, om praktikken var det rigtige for ham.

– Leder af uddannelsesinstitution

” At lytte til de unge. At få dem til at føle, at de er noget værd, og at de har noget at bidrage med.

- Forsker

- ”
- At de har en bolig
 - At de får ekstra støtte via støttekontaktpersoner/mentor
 - At de får mulighed for at komme i praktik (praktisk erfaring i at begå sig på en arbejdsplads – socialisering)
 - At der sker en øget indsats inden for psykiatrien

- Beskæftigelseskonsulent

HVAD, VURDERER DU, ER SÆRLIG VIGTIGT I INDSATSEN FOR AT FÅ UNGE MÆND MED IKKE-VESTLIG BAGGRUND I UDDANNELSE ELLER BESKÆFTIGELSE



Kriminalitetstruede unge mænd

Du kan i dette afsnit læse mere om typiske ressourcer og barrierer, som jobcentermedarbejdere og UU-vejledere kan opleve i arbejdet med at få unge kriminalitetstruede mænd med ikke-vestlig baggrund i uddannelse eller beskæftigelse.

Herefter følger konkrete anbefalinger til indsatser, der kan bringe de unge i uddannelse eller beskæftigelse.



- Kommer ofte fra resourcesvage og socialt belastede familier
- Familien lever ofte på offentlig forsørgelse
- Faderen er i mange tilfælde ikke i stand til at varetage sin del af opdragerrollen

- Nogle unge har sekundære traumer
- Nogle unge har ikke-diagnosticerede psykiske lidelser

- Gæld og manglende overblik over økonomi
- Manglende struktur på hverdagen
- Nogle unge har et misbrug
- En del unge er boligløse

Ressourcesvag familiebaggrund

Ressourcesvage og socialt belastede familier

De kriminalitetstruede unge mænd kommer ofte fra resourcesvage familier, hvor forældrene lever af offentlig forsørgelse. Familien har derfor ofte en begrænset eller ingen kontakt til arbejdsmarkedet. På grund af psykiske lidelser og/eller manglende beskæftigelse er faderens rolle som autoritet ofte svækket, og han kan have svært ved at varetage sin del af opdragerrollen.

Den svage socioøkonomiske baggrund betyder, at de unge i mange tilfælde ikke kan få den fornødne opbakning fra familien til en ny tilværelse uden for det kriminelle miljø. Familierne er i mange tilfælde opmærksomme på den unges udfordringer og problemer, men er ikke i stand til at hjælpe den unge videre.

Sekundære traumer og psykiske problemer

Psykiske lidelser vanskeliggør den beskæftigelsesrettede indsats

De kriminalitetstruede unge kan have en psykisk lidelse, der ikke er diagnosticeret. Professionelle, der arbejder med målgruppen, har ofte svært ved at skelne mellem manglende sociale kompetencer og psykiske lidelser. De unge oplever ofte, at de bliver opfattet som utilpassede lømler, der skal have "stolen sat for døren". Men en del af deres reaktionsmønstre og manglende sociale kompetencer skal ikke kun tilskrives deres færden i et kriminelt miljø. De kan skyldes psykiske problematikker.

Nogle unge i målgruppen kan være sekundært traumatiserede. Det vil sige, at de er blevet påvirket af forældrenes adfærd og problemer i en sådan grad, at de selv udvikler psykiske problemstillinger. Sekundær traumatisering er en kendt problematik, der har store konsekvenser for den unges muligheder for såvel uddannelse som beskæftigelse.

Sociale problemer

Gæld, manglende bolig og misbrug vanskeliggør indsatsen

De kriminalitetstruede unge har generelt en række sociale problemer, der er en barriere for en uddannelses- og beskæftigelsesrettet indsats. Eksempler på typiske sociale problemer er gæld, manglende bolig, manglende struktur på hverdagen og misbrug. Manglende overlevering af viden fra socialforvaltningen til jobcentret kan i nogle tilfælde medvirke til, at jobcentret ikke kender omfanget af den unges sociale problemer, og derfor ikke tilbyder den rette hjælp.

Karakteristik Kriminalitetstruede

- Dårlige erfaringer fra folkeskolen, hvor de havde svært ved at følge med
- Har brug for overskuelige løsninger og har svært ved at overskue langsigtede projekter
- Udstråler ofte selvsikkerhed og autoritet, men for mange dækker det over et lavt selvværd
- Har ikke fået anerkendelse i folkeskolen og kan have oplevet mange svigt
- Andre kan opfatte de unge som 'utilpassede'
- Har et stort netværk, men ofte ikke et netværk, der ansporer til uddannelse eller beskæftigelse
- En tæt relation til omgangskredsen i eller omkring det kriminelle miljø kan gøre det svært for den unge at 'skifte spor'

Svage boglige kompetencer

Manglende boglige kompetencer og dårlige oplevelser med skolegang

De kriminalitetstruede unge mænd har i mange tilfælde haft meget fravær i folkeskolen, og det har resulteret i faglige vanskeligheder. De svækkede faglige kompetencer og de dårlige erfaringer med folkeskolen betyder, at de unge mænd i en del tilfælde ikke har mod på at starte på en uddannelse.

Lavt selvværd

Har oplevet mange svigt og har svært ved at tro på, at andre vil dem det godt

Selvom de unge i målgruppen kan udstråle selvsikkerhed og autoritet, har de ofte et lavt selvværd. De kan have oplevet mange nederlag, svigt og manglende anerkendelse i deres opvækst og skoletid. Det lave selvværd kommer ofte til udtryk som vrede mod 'systemet' og manglende tillid til myndighedsudøvere og andre voksne. De unge har svært ved at tro, at nogen vil dem det godt, og denne mistillid kommer til udtryk som negative forventninger til omgivelserne og en 'testende' adfærd.

Manglende relevant netværk

De unge mangler relevante netværk, der kan hjælpe dem med beskæftigelse eller uddannelse

De unge har typisk et stort netværk, men det er ikke nødvendigvis et netværk, der ansporer den enkelte til at starte på en uddannelse eller komme i beskæftigelse. Samtidig har de ofte svært ved at bryde ud af det kriminalitetsprægede miljø, hvilket øger risikoen for tilbagefald.

Beskrivelser

Fokuspunkter og anbefalinger Kriminalitetstruede

I dette afsnit kan du læse en række anbefalinger til indsatsen for at hjælpe kriminalitetstruede unge i uddannelse eller job. Anbefalingerne kan ikke prioriteres eller stilles op som en trin for trin-'opskrift'. Ofte er der brug for parallelle indsatser og fortløbende processer, der indbyrdes er hinandens forudsætninger.



Anbefaling



Opmærksomhed



Inspiration

Håndtering af sociale problemer

For at de kriminalitetstruede unge får overskud til at tænke på uddannelse eller beskæftigelse, er det ofte afgørende, at de får hjælp til at håndtere en række sociale og praktiske problemer.



Italesættelse af misbrugsproblemer

Hvis den unge har et misbrug, øges risikoen for, at han fastholdes i et kriminelt miljø, og sandsynligheden for at han vil kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse er lille. Det er derfor vigtigt, at den unge motiveres til at komme væk fra misbrugsmiljøet. Det er hverken jobcentermedarbejderen eller UU-vejlederen, der skal varetage den egentlige misbrugsrådgivning. Det er derimod deres rolle at tale om misbrug og konsekvenserne deraf, samt at bistå med information om, hvor den unge kan få hjælp. I den forbindelse er det vigtigt:

- At spørge ind til den unges forbrug af såvel alkohol som euforiserende stoffer – hvor meget og hvor ofte
- At spørge ind til forbruget og ikke misbruget. De færreste mener selv, at de har et decideret misbrug
- At være parat til at hjælpe den unge med at få skabt den første kontakt til misbrugsrådgivning
- At den unge selv er motiveret for rådgivning og behandling



Styr på økonomien

Økonomiske problemer er for mange kriminalitetstruede unge en væsentlig barriere for uddannelse og beskæftigelse. Den enkelte unge har brug for hjælp til at få overblik over, hvordan afdragsordninger kan iværksættes. Jobcentermedarbejderen kan hjælpe med vejledning om, hvor den unge kan få økonomisk rådgivning. Vær opmærksom på, at nogle unge har skjult gæld, som ikke er opgjort hos det offentlige, men som har betydning for deres muligheder for at forlade det kriminelle miljø.

- Skab i samarbejde med den unge et overblik over hans økonomi. Hvilke gældsposter findes? Hvor store er gældsposterne?
- Hjælp den unge med at udarbejde et månedsbudget, hvor afbetaling af gælden er indeholdt
- Formidl kontakt til gældsrådgivning og gældssanering, hvis det er nødvendigt
- Opstil regnskaber for økonomisk råderum med og uden beskæftigelse

Helhedsorienteret indsats

Kriminalitetstruede unge har ofte en række sociale problemer, der tilsammen betyder, at det er vanskeligt at påbegynde og gennemføre en uddannelse eller opnå varig beskæftigelse. For at hjælpe de unge videre er det ikke nok at fokusere på enkelte problemstillinger som den unges boligsituation. Der er brug for en helhedsorienteret indsats, hvor uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsatser tænkes sammen med eventuelle parallelle indsatser.

En tværfaglig og koordineret indsats

En tovholder kan sikre, at der foregår en koordineret helhedsorienteret indsats, hvor den unges problemstillinger håndteres sideløbende, og hvor der er en konstruktiv kommunikation mellem de forskellige parter, der er involveret i forløbet. I en helhedsorienteret indsats er det væsentligt at have blik for følgende:

- Afsøg i samarbejde med den unge, hvilke problemstillinger den unge har brug for hjælp til (psykiske problematikker, misbrug, gældshåndtering, manglende bolig, destruktivt netværk etc.)
- Identificér, hvilke forvaltninger og aktører, der er involveret eller bør være involveret i den unges forløb
- Afklar, hvem der skal varetage tovholderfunktionen for den unge
- Sørg for, at den handlingsplan, der udarbejdes, forholder sig til alle indsatser, der skal sættes i gang
- Begræns omfanget af møder, som den unge skal deltage i. Sørg i stedet for, at den unge holder møder med tovholderen, som kan opdatere på vegne af de øvrige aktører.

” De unge skylder så mange penge til kommunen, at de ofte tænker, det ikke kan betale sig at tage en uddannelse eller få et job. For hver krone der tjenes, bliver der trukket 50 øre.

– Jobcentermedarbejder

Tydelige rammer for mentoraftaler

Når der etableres mentorordninger for kriminalitetstruede unge er det vigtigt, at der er klare rammer for ordningen. Den unge skal eksempelvis vide, at mentoren har indberetningspligt, hvis den unge fortæller om kriminelle handlinger eller planer. En sådan aftale kan betyde, at den unge holder nogle ting for sig selv, men det er afgørende for tillidsforholdet mellem den unge og mentoren, at der er klare linjer.

Gennemgående kontaktperson

Mange kriminalitetstruede unge har brug for en gennemgående kontaktperson, der kan varetage en mentorfunktion gennem hele forløbet. Den gennemgående kontaktperson betyder, at den unge kan få opbygget et tillidsbånd til en voksen, der følger ham uanset hvilke tiltag, der iværksættes. Det giver tryghed og kontinuitet, og det kan være af afgørende betydning for den unges forløb, at der er en voksen, der kan rådgive ham og hjælpe ham til at overholde aftaler, få struktur på hverdagen og håndtere eksempelvis ventetid og modgang.

” Hvis ikke jeg havde været der som en gennemgående figur, så havde han nok siddet inde nu.

– UU-vejleder



Plan for løsladelse

Ofte løslades den unge, uden at der er lagt en realistisk plan for udslusningen i samarbejde med aktører uden for fængslets rammer. Ved løsladelsen opstår der derfor en række konkrete udfordringer, som den unge kan have svært ved at overskue. Det kan være manglende bolig, manglende penge osv. Hvis den unge ikke får hjælp til disse udfordringer, er der øget risiko for, at han igen begår kriminalitet. Det er derfor vigtigt, at der udarbejdes en koordineret plan i et samarbejde mellem den unge, fængslet, kriminalforsorgen, kommunen og andre relevante aktører.



Jobcenter Skelbækgade interviewe de unge inden løsladelsen

I jobcentret i Skelbækgade i København har de ansatte, som led i projekt 'God løsladelse', gode erfaringer med at interviewe de unge, mens de stadig er i fængsel. Erfaringen er, at det har stor betydning, at der allerede er lagt en koordineret plan for løsladelsen, inden de unge kommer ud af fængslet, og at de unge kender jobcentret, når de bliver løsladt. Det forebygger en lang række praktiske problemer for den unge, ligesom det gør det nemmere for den unge at tage kontakt til jobcentret. At lave en koordineret plan for løsladelsen kræver et tæt samarbejde og kan være organisatorisk vanskeligt.

Mere information om 'God løsladelse' og projektets øvrige samarbejdsparter kan læses på www.kriminalforsorgen.dk

Overblik over egen situation og handlemuligheder

En stor del af de unge i målgruppen har meget svært ved at overskue, hvordan de skal komme i gang med en tilværelse uden for det kriminelle miljø. Der er for mange udfordringer, der kræver komplicerede og langsigtede indsatser. Komplexiteten og manglen på overblik betyder, at de unge nogle gange vælger den lette udvej; at fortsætte den hidtidige levevis.



Udarbejdelse af handleplaner

Det er vigtigt, at jobcentermedarbejder og UU-vejleder eller en gennemgående kontaktperson hjælper med at skabe et overblik. Hvilke problemer skal håndteres, hvad er de primære barrierer for beskæftigelse og uddannelse, hvilke muligheder findes der, hvad kan den enkelte byde ind med? Disse spørgsmål skal besvares, og den unge skal hjælpes til at få lagt en overskuelig og trininddelt handleplan. Handleplanen er ikke kun et redskab til at beskrive, hvilke kommunale indsatser der skal iværksættes. Det er i lige så høj grad et redskab, der skal hjælpe den unge med at få styr på, hvad vedkommende selv kan gøre. Handleplanerne kunne eksempelvis bygges op således:

Handleplan

Resultat	Hvilket resultat ønskes?
Indsats	Hvilken indsats er der behov for, hvis resultatet skal nås?
Dato	Hvornår skal målet være nået?
Den unge	Hvad kan den unge gøre?
Øvrige	Hvad har den unge brug for hjælp til?

Kompetenceafklaring

Eftersom de unge kriminalitetstruede mænd i de fleste tilfælde ikke har taget en ungdomsuddannelse, og i sjældnen grad er bogligt stærke, har de ofte svært ved at overskue et langt uddannelsesforløb, hvor de skal starte forfra på skolebænken. Netop de lange udsigter og adgangskravene betyder, at nogle

af de unge mænd afskriver muligheden allerede inden opstart på uddannelse. En række af de unge mænd, der har været på kanten af det kriminelle miljø, har arbejdet i en række forskellige ufaglærte job. Dette har givet dem forskellige kompetencer, der kan anvendes i såvel uddannelse som beskæftigelse.

” Der er mange, som ikke har kendskab til de muligheder, de har – heller ikke selvom de er blevet informeret om dem.

– Jobcentermedarbejder



Afklaring af faglige kompetencer

De unge har ofte oplevet mange nederlag, fordi de ikke er bogligt dygtige. De har masser af andre evner, men disse er ikke blevet opdaget og plejet. Det anbefales at gennemføre en realkompetencevurdering⁸ for at skabe et overblik, over det den unge kan og ved, samtidig kan en realkompetencevurdering hjælpe den unge med at få et forspring i uddannelsen. (www.ug.dk)

- www.minkompetencemappe.dk kan bruges til at få overblik over de samlede kompetencer.
- Drøft mulighederne med en uddannelsesvejleder fra en skole, hvor den unge ønsker at starte et uddannelsesforløb. I samarbejdet kan den individuelle vurdering tilrettelægges, så den unges realkompetencer bliver vurderet i forhold til de standarder, adgangskrav eller kompetencemål, der findes på den pågældende uddannelse.



Opsøgende og tidlig indsats

En del af de kriminalitetstruede unge kommer ikke i gang med en uddannelse efter folkeskolen. Deres negative skoleerfaringer betyder, at de mister troen på sig selv og finder identitet i at tage afstand fra det etablerede system. De unge bliver tiltrukket af det kriminelle miljø og 'undviger' jobcentrets indsatser ved at afmelde kontanthjælpen. Dermed mister jobcentret sine muligheder for at give uddannelsespålæg m.v. Der er brug for at styrke den tidlige og opsøgende indsats fra UU-vejledere, der skal anspore de unge til en fremtid med uddannelse.

8) Alle borgere har ret til at få vurderet deres realkompetencer, før de begynder på en voksen- og efteruddannelse. Det gælder for Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), Grunduddannelse for voksne (GVU), Almen voksenuddannelse og hf-enkeltfag, Videregående Voksenuddannelse (VVU) og Diplomuuddannelse.

Motivation

De unge i gruppen kan motiveres til uddannelse og job, når de er parate til at lægge kriminaliteten bag sig, og mange er bevidste om, at uddannelse er nøglen til et anderledes liv. Det er dog vigtigt at have for øje, at den enkelte unges identitet er forbundet med den status og rolle, den unge har i en gruppe. Det kan være rigtig svært for den enkelte unge at 'bryde med' sit netværk, fordi det kræver, at han finder et andet sted, hvor han kan få anerkendelse for den, han er. De kriminalitetstruede unge har ofte brug for, at der sker noget med deres situation meget hurtigt, ellers mister de motivationen og opretholder den hidtidige levevis.



Samtaler om ønsker og drømme

Langt de fleste unge ønsker en almindelig tilværelse uden kriminalitet. Derfor er det vigtigt, at jobcentermedarbejder og UU-vejleder taler med den unge om, hvilke drømme og ønsker vedkommende har for fremtiden. I dialogen har det stor betydning, at de professionelle tilskynder til drømme, men samtidig hjælper med at fastholde realistiske drømme. Hvis den unge opstiller urealistiske mål, handler det om at hjælpe den unge til at arbejde i retning af en realistisk drøm.

” Hver gang der er en engel, der trækker den unge i den ene retning, så står der ni djævle og trækker den anden vej. Det er meget svært for de unge at bryde med det kriminelle netværk. Udholdenhed i indsatsen er et nøgleord.

– Jobcentermedarbejder

Samtalerne kan eksempelvis tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

Forestil dig, at der er gået fem år, og du er nu i gang med din drømmeuddannelse eller har fået dit ønskejob

- Hvad laver du?
- Hvad har ændret sig?
- Hvad gjorde det muligt for dig at nå dine mål?
- Hvad gjorde du selv?
- Hvor fik du hjælp?
- Hvilke udfordringer mødte du på vejen?
- Hvad gjorde du for at overvinde udfordringerne?
- Hvor fik du hjælp?



De unge vil gerne ændre deres liv. De vil gerne ud af offentlig forsørgelse, og de har mange ressourcer. At leve som kriminel kræver mange ressourcer! De unge har ofte ambitioner om at få et godt job, så de kan forsørge familien. De ved bare ikke hvordan.

– Jobcentermedarbejder



Rollemodeller

Det kan være gavnligt at jobcentret eller UU-vejledningen etablerer et samarbejde med personer, der tidligere har været en del af det kriminelle miljø, men som nu har lagt kriminaliteten bag sig. Disse rollemodeller kan være med til at synliggøre, at det kan lade sig gøre at bryde med det kriminelle miljø. Samarbejdet med rollemodeller bør ske på frivilligt basis, da det har stor betydning, at de unge oplever, at rollemodellerne af egen vilje og lyst vil stå frem med et godt eksempel.

Case:



Succesoplevelser

En stor del af de unge har oplevet mange nederlag og kan derfor være svære at motivere til at påbegynde nye tiltag. Her er det vigtigt, at den unge oplever succes og bliver anerkendt for succesen. Derfor handler det om, at den unge i samarbejde med jobcentermedarbejder eller UU-vejleder får lagt en plan, hvor resultater og delmål er synlige. Det skal være tydeligt for såvel den professionelle som den unge, at der sker fremskridt. Det handler i høj grad om at anerkende de små sejre og støtte den unge i forbindelse med problemer. Det er således vigtigt, at handlingsplanen indeholder små og overskuelige mål med det langsigtede mål for øje.

- Opstil overskuelige og konkrete mål. I skal begge være enige om målet, og hvornår det er indfriet
- Giv en tidsfrist, idet målet skal kunne indfries inden for en overskuelig tidsperiode
- Anerkend, at det kan have været svært at nå målene
- Sørg for, at fejre succeserne og spørg ind til, hvordan han nåede målet



En gennemgående kontaktperson

En UU-vejleder møder en ung mand, der har svært ved at passe ind i det almindelige skolesystem. Der er tegn på, at udiagnosticerede psykiske problemstillinger er medvirkende til, at han har det svært i skolen. I dialog med forældre og skole bestiller UU-vejlederen tid til en neuropsykologisk undersøgelse. Inden undersøgelsen når at blive gennemført, bliver den unge mand anholdt for et røveri. Det viser sig, at den unge lider af PTSD og ADHD. Efter afsoningen af straffen bliver vejlederen i dialog med den unge enige om, at han skal starte på en STU uddannelse i en anden kommune. Ved at flytte den unge mand

til en anden kommune flyttes han fra det kriminelle miljø. Selvom den unge mand nu går på uddannelse i en anden kommune, har han stadig den samme UU-vejleder tilknyttet.

Det har haft stor betydning for den unges forløb, at der har været en person med indblik i den unges situation, der har kunnet hjælpe med, at de rigtige tiltag og indsatser blev sat i værk. Den faste kontaktperson har betydet, at den unge igennem hele forløbet har haft tilknytning til en person, som den unge stoler på, og som kender hans styrker og svagheder.

HVAD, VURDERER DU, ER SÆRLIG VIGTIGT I INDSATSEN FOR AT FÅ UNGE MÆND MED IKKE-VESTLIG BAGGRUND I UDDANNELSE ELLER BESKÆFTIGELSE



- At være lydhør over for de unges egne ønsker og behov.
- At anerkende, at unge etniske mænd har en kulturel bagage, der præger deres opfattelse af, hvad "en mand" – alene i kraft af sit køn – kan og skal. Samtidig må vi støtte og påvirke drenge og unge mænd til at kunne se de muligheder, der ligger i en mere nuanceret fortolkning af manderollen. At den ikke er et enten/eller – men et både/og.

– Konsulent i Ligestillingsafdelingen

Vejen til uddannelse og job

De tre delmålgrupper, der er omtalt i dette katalog giver tilsammen et billede af unge mænd med ikke-vestlig baggrund, der typisk overgår til ledighed, når de forlader folkeskolen.

I dette afsnit kan du læse mere om, hvad der har betydning for, om de unge mænd med ikke-vestlig baggrund generelt lykkes med deres valg eller ikke. Hvilke faktorer gør en positiv forskel? Og hvilke faktorer har betydning for, at nogle unge ikke kommer i gang med uddannelse og job?

Alderens betydning for uddannelsesparathed

At være 'ikke-uddannelsesparat' eller 'frafaldstruet' er ikke nødvendigvis et faresignal. Skoletræthed, usikkerhed og vanskeligheder ved at træffe valg om fremtiden hører med til det at være ung, og det kan være et udtryk for en naturlig del af alle unges udvikling.

Praktikere, der har bidraget til udviklingen af kataloget, fortæller, at de oplever, at de unge bliver mere modne i starten eller midten af 20'erne. Her begynder mange unge i højere grad at tænke fremad og dermed få mere motivation og ansvarsfølelse. Denne modning betyder, at det kan være nemmere at motivere de ældste inden for aldersspektret 15-29 år til at komme i gang med og gennemføre en uddannelse.

Omvendt fortæller praktikerne, at de yngre i gruppen er mere 'uskravne', og derfor har mere mod på at prøve nye ting. Den ældre gruppe har af og til oplevet så mange nederlag i deres møder med uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, at deres motivation og ansvarsfølelse aldrig er begyndt at spire. Disse unge har mistet troen på sig selv og deres muligheder for at gennemføre en uddannelse. Det kan være vanskeligt for den professionelle at opnå den unges tillid og vække hans motivation og tro på, at uddannelse kan være en vej for ham. Vejen til en uddannelse for disse unge kan kræve et målrettet og særligt tilrettelagt forløb.

” Der er en enorm umodenhed, når de er under 20 år. Der sker et kæmpe skift, når de kommer i 20'erne, så bliver de mere ambitiøse.

– Jobcentermedarbejder

Individuelle og strukturelle barrierer på vejen til uddannelse og job

Faktorer, der har en negativ indflydelse på, om unge mænd med ikke-vestlig baggrund fuldfører en erhvervskompetencegivende uddannelse:

- Et lavere socioøkonomisk udgangspunkt har stor betydning. Her menes primært forældrenes uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet
- At de unge er opvokset med et andet sprog end det, der anvendes i uddannelsessystemet
- Det har stor betydning, hvorvidt de unges forældre har været eller er præget af traumer efter tortur og krig. Børn kan 'overtage' forældrenes traumer og risikerer at blive 'sekundært traumatiserede'
- Nogle unge oplever mangel på accept i skole- og uddannelsessammenhæng på grund af deres anderledes kulturelle udgangspunkt. Dette går ud over deres trivsel og kan betyde, at de går i åben opposition til skolens krav frem for at indordne sig under dem
- Unge med ikke-vestlig baggrund har i mindre grad relevante netværk, der kan hjælpe dem på vej

Mens en række rapporter fokuserer på den enkelte unges mangler, er der andre, der fokuserer på samfundsstrukturen og fremhæver følgende barrierer, for at de unge mænd med ikke-vestlig baggrund kommer i uddannelse eller job:

- Barrierer på arbejdsmarkedet, eksempelvis mangel på praktikpladser og ufaglærte arbejdspladser

- Diskrimination på arbejdsmarkedet, fordi de unge fravælges af virksomhederne
- Barrierer i uddannelsessystemet, eksempelvis manglende evne til at håndtere de unges mangelfulde sproglige nuancer og et syn på læring, der gennemsyres af fokus på det boglige på bekostning af praktiske muligheder for læring
- Boligsociale udfordringer

” Vores uddannelsessystem kræver en enorm udholdenhed. Det er meget skolastisk, og man skal en masse igennem, før man når til det på uddannelsen, man egentlig brænder for. Hvordan kan vi gøre de unge mere udholdende og samtidig sætte fokus på at skabe flere muligheder for praksislæring?

– Leder af uddannelsesinstitution

Om man ser på problematikken fra individvinklen eller systemvinklen, har betydning for måden, man tænker indsatser. Er det de unge, der skal gøres uddannelsesparate? Eller er de uddannelsesinstitutionerne/jobcentrene og UU-vejledningerne, der skal gøres parate til at rumme de unge med ikke-vestlig baggrund?

Kønsspecifikke barrierer for uddannelse og beskæftigelse

Den generelt lavere faglighed blandt unge mænd med ikke-vestlig baggrund sammenholdt med pigerne med ikke-vestlig baggrund hænger sammen med kønsspecifikke mønstre. Unge mænd med ikke-vestlig baggrunds barrierer for uddannelse og beskæftigelse er med andre ord kønsspecifikke. Blandt pigerne er der status forbundet med at være flittig og lave lektier, mens der blandt drengene i højere grad ses en tendens til, at status forbindes med at tage afstand fra skolen. Det er socialt accepteret og 'cool', og drengene risikerer at miste status som drenge, hvis de engagerer sig for meget i skolearbejde.

Denne kønsforskel kommer også til udtryk, når de unge efter folkeskolen gør sig overvejelser om fremtiden. Her ses en tydelig tendens til, at det er en anerkendt social position at være en dreng, der er i tvivl og ligeglad, mens det samme ikke er tilfældet for pigerne.

De unges forældre har forskellige forventninger til deres sønner og døtre, og disse forventninger har stor

betydning for, om de unge lykkes med deres valg eller ej. Nogle forskere hævder, at forældrenes forventninger til deres sønners uddannelsesmæssige præstationer er større end forventningerne til pigerne, og at dette forventningspres kan være med til at forklare, hvorfor så mange mænd falder fra deres uddannelse. Andre hævder modsat, at forældrenes forventninger og støtte til deres børns uddannelse er en fordel og er med til at motivere de unge til at gennemføre en uddannelse.

” Social kontrol er en faktor, der har en stor betydning for de unges muligheder. Drengene bliver lige så begrænsede som pigerne. De skal enten udføre kontrol eller kontrolleres. Det er vigtigt at have for øje hvilke forventninger til livet, der bliver lagt ned over drenge og piger og som er med til at bestemme, hvilket liv man får?

– Konsulent i Ligestillingsafdelingen

Praktikere og videnspersoner har i projektforløbet problematiseret, at uddannelsesinstitutionerne og den anvendte pædagogik ikke tilgodeser de unge mænd på samme måde som kvinderne. De unge mænd oplever ofte, at de ikke passer ind. Allerede i folkeskolen kan det resultere i, at drengene begynder at modarbejde skolen og lærerne.

Når de unge mænd forlader folkeskolen med en oplevelse af, at de ikke passer ind, og at de ikke har fået anerkendelse, får det konsekvenser for deres syn på uddannelse generelt. De unge bringer disse erfaringer med videre i uddannelsessystemet og får en opfattelse af, at de ikke passer ind i uddannelsessystemet generelt. Hvis de møder modstand fagligt eller socialt i løbet af uddannelsen, skal der derfor ikke meget til, før de falder fra.

I vejledningsindsatsen er det vigtigt, at de unge mænd præsenteres for et bredt udsnit af uddannelsesmulighederne og ikke kun traditionelle 'mandefag'.

De gode eksempler

En lang række unge med ikke-vestlig baggrund klarer sig godt, selvom deres forældre ikke har kunnet hjælpe dem på samme måde som mange danske forældre. Disse unge klarer sig godt på trods af svære sproglige, økonomiske og sociale vilkår. Spørgsmålet er hvorfor?

Følgende fremhæves som værende kendetegnende for denne gruppe unge:

- De unge, der klarer sig godt, har generelt brugt flere timer på lektielæsning end deres jævnaldrende
- De unge har været indstillet på at yde lidt ekstra for at vise deres værd
- De unge tager bevidste til- og fravalg og formår at skabe kontinuitet og sammenhæng i de forskellige erfaringer og input, de har fået fra deres forældre og øvrige slægtninge, fra de danske kammerater, det danske uddannelsessystem og det danske forenings- og kulturliv
- De unges succes er kendetegnet ved kontinuitet i form af viljen til forandring, ønsket om bevægelse og evnen til at holde fast i visse værdier, mens de tager nye til sig. Det har mange af de unge lært af deres forældre
- De unge insisterer på medborgerskab
- Få af dem, der har klaret sig godt, kan huske, at de har oplevet racisme i barndommen. Enten har de unge været gode til at 'ryste det af sig' eller også har forældrene beskyttet børnene mod negative påvirkninger; evt. ved at holde det skjult, hvis de har oplevet racisme, eller ved at flytte til et andet kvarter

En oversigt over projektets metoder

Desk research

Gennemførelse af desk research
Udarbejdelse af rapport om delmålgrupper

Workshop 1

Introduktion af delmålgrupper
Kvalificering af delmålgrupper
Fokus på nødvendige skridt på vejen
til uddannelse/job

Workshop 2

Opsamling af den forrige workshop
Nye veje og løsninger:
Specifikke anbefalinger til den fremadrettede
indsats

Hvordan er inspirationskataloget blevet til?

I august indgik SEBI, Specialfunktionen for ligestilling og Den Nationale Ungeenhed et samarbejde med Marselisborg – Center for Udvikling, Kompetence & Viden omkring projektet ”Virkningsfulde job- og uddannelsesrettede indsatser for unge mænd med ikke-vestlig baggrund”.

I september 2011 gennemførte Marselisborg – Center for Udvikling, Kompetence & Viden en indledende desk research, hvor formålet var at udpege delmålgrupper blandt ledige unge mænd med ikke-vestlige baggrund, der har brug for en særlig indsats for at blive inkluderet i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Desk researchen omhandlede viden og erfaringer, der allerede var formidlet på skrift, og omfattede 26 publikationer fra perioden 2005-2011. De tre delmålgrupper blev beskrevet i notatet: *”Unge mænd med ikke-vestlig baggrund med behov for en særlig indsats. Præsentation af tre delmålgrupper”*.⁹

Deltagerne på de to workshops blev udpeget på grund af den erfaring og viden, de besidder om unge mænd med ikke-vestlig baggrund, og fordi styregruppen vurderer, at de kan bidrage til at udvikle løsninger og anbefalinger til den daglige praksis i de kommunale jobcentre og UU-vejledninger.

Med afsæt i de tre delmålgruppers karakteristika bidrog deltagerne på workshop 1 med konkrete historier og eksempler, der kunne gøre beskrivelserne af de tre grupper af ledige unge mænd med ikke-vestlig baggrund mere nuancerede og genkendelige.

For at sikre, at også den allernyeste viden på området blev bragt i spil, blev der i oktober og november 2011 afholdt to forandringsteori-inspirerede workshops i projektet, hvor praktikere med indgående kendskab til målgrupperne samt en række forskere og andre videnspersoner var inviteret til at deltage.

På workshop 2 bidrog deltagerne til formulering af anbefalinger og målrettede indsatser, der virker, når unge mænd med ikke-vestlig baggrund skal i uddannelse eller beskæftigelse.

Katalog

Udarbejdelse af inspirationskatalog på baggrund af desk research og de to workshops

9) Notatet kan findes på www.bmetnisk.dk, www.bmligestilling.dk og www.brmenge.dk

Bidragydere

Workshopdeltagere

Abder Razak Jenayah
Rådet for Etniske Minoriteter

Dorthe Kingo Thruelsen
Fastholdelseskaravanen

Lisbeth Crafack
Mercantec

Ulla Højmark Jensen
Danmarks Pædagogiske Universitet

Jørgen Blond
UU Køge

Dorte Rievers Bindslev
Ministeriet for Ligestilling og Kirke

Mads Nybroe
Odense Kommune

Anette Duedal
Jobcenter Horsens

Sisse Carelse
Den Økologiske Produktionsskole

Mette Fenger
CABI

Christian Münchow
Jobcenter Fredensborg

Lissi Rasmussen
KU - Center for Europæisk
Islamisk Tænkning

Preben Elbæk
UU Odense

Nurten Akgün
UU Vestsjælland

Mette Jacobsen
Jobcenter København

Mette Ludvigsen
SOPU

Svend Erik Sørensen
Fastholdelseskaravanen

Sanja Rajic
Tjansen, Vejle Kommune

Sven Hermann
Mercantec

Jacob Schjøtt
Væksthuset

Sidy Badji
UU Odense

Carsten Bødker
UU Vestegnen

Ann Skov Sørensen
Exit

Anne Garder
Væksthuset

Aase Rieck Sørensen
Center for konfliktløsning

Bente Madsen
Jobcenter København

Styregruppe

Inger Marie Kærsgaard
Specialfunktionen for den Etniske
Beskæftigelsesindsats

Astrid Høgh Majdi
Specialfunktionen for den Etniske
Beskæftigelsesindsats

Ulrikka Sletten
Den Nationale Ungeenhed

Luise Godsk Høgh
Specialfunktionen for ligestilling

Selvi Tas
Specialfunktionen for ligestilling

Dorte Boddum Kronborg
Specialfunktionen for ligestilling

Følgegruppe

Repræsentanter fra følgende styrelser organisationer og institutioner:

- Arbejdsmarkedsstyrelsen
- Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland
- Beskæftigelsesregion Syddanmark
- Beskæftigelsesregion Midtjylland
- Beskæftigelsesregion Nordjylland
- Ligestillings- og kirkeministeriet
- LO
- DA
- KL

Marselisborg center for Udvikling, Kompetence & Viden

Mia Saskia Olesen
Marselisborg – Center for Udvikling, Kompetence & Viden

Jakob Paaske Jensen
Marselisborg – Center for Udvikling, Kompetence & Viden

Udgiver:

SEBI (Specialfunktionen for den Etniske Beskæftigelsesindsats), Specialfunktionen for ligestilling og Den Nationale Ungeenhed

Udarbejdet af:

Marselisborg – Center for Udvikling, Competence & Viden

Mia Saskia Olesen, Udviklingskonsulent

M: 2012 6365

mso@marselisborg.org

Jakob Paaske Jensen, Udviklingskonsulent

M: 5338 7220

jpg@marselisborg.org

Grafisk kommunikation & design:

Marselisborg Media/Grafisk designer Henriette Dissing

Forlag:

Marselisborg Media

1. udgave – 1. oplag 2012

Billedmateriale:

www.shutterstock.com

Marselisborg er en viden- og konsulentvirksomhed, der siden 2001 har arbejdet på at udvikle rammerne for og indsatsen i den offentlige sektor. Marselisborg er specialiseret i at udføre forandrings- og udviklingsopgaver for staten, kommunerne og hos private virksomheder.

Vi er forankret inden for velfærdsområdet og løser komplekse opgaver med stor diversitet på tværs af sektorer. Det kan f.eks. være et ministerium, der ønsker nye modeller til bekæmpelse af ældres ensomhed, en arbejdsplads med organisatoriske udfordringer eller en kommune, der ønsker nye metoder til unge- og beskæftigelsesindsatsen.

Marselisborgs løsninger bygger på erfaring og viden, der er udviklet og afprøvet i tæt samarbejde med vores samarbejdspartnere. Samtidig udvikler vi nye metoder i Marselisborgs egne udviklingslaboratorier, hvor vi omsætter viden til implementerbare metoder og tilbud.

Besøg os på www.marselisborg.org.



Marselisborg – Center for Udvikling, Competence & Viden
P.P. Ørums Gade 11, bygn. 1A
8000 Aarhus C
www.marselisborg.org





SEBI (Specialfunktionen for den Etniske Beskæftigelsesindsats) er en landsdækkende ekspert- og konsulentgruppe, som støtter jobcentrenes indsats med at få ikke-vestlige ledige i beskæftigelse. SEBI har fokus på at udvikle jobcentrenes praksis – med afsæt i gode erfaringer og den nyeste viden.



SPECIALFUNKTIONEN FOR LIGESTILLING

Specialfunktionen for ligestilling er et videncenter for kønsligestilling. Specialfunktionen giver landets jobcentre og øvrige aktører i beskæftigelsesindsatsen inspiration og værktøjer til at gøre noget ved det kønsopdelte arbejdsmarked. Specialfunktionen indsamler og formidler løbende ny viden og iværksætter projekter og indsatser med fokus på køn.



DEN NATIONALE UNGEENHED

Den Nationale Ungeenhed er en udadvendt enhed, et rejsehold, der aktivt understøtter jobcentrenes og kommunernes tilrettelæggelse af ungeindsatsen, så den enkelte unge kan få en målrettet og sammenhængende indsats.